

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Září 2015

Tvorba podpůrných programů pro žáky ohrožené rizikem školního neúspěchu

Zpráva z pilotního ověření

Společná řešení pro lepší učení
CZ.1.07/1.1.00/46.0006

STATUTÁRNÍ MĚSTO KARVINÁ

ÚVOD

*Tato zpráva dokumentuje pilotní ověření vytvořených podpůrných programů pro žáky ohrožené školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání, jenž byly součástí projektu s názvem „**Společná řešení pro lepší učení**“, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006. Tento projekt byl realizován v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.*

Nositelům projektu je Statutární město Karviná coby obec s rozšířenou působností a spolupracující obce Dětmárovice a Stonava.

Projekt byl realizován na území se soustředěnou podporou státu, v území ORP Karviná se značným % žáků ohrožených předčasným ukončením základního vzdělávání. Podpora projektu byla tedy směřována žákům ZŠ ohrožených školním neúspěchem a zároveň pedagogickým pracovníkům, vedoucím pracovníkům ZŠ a pracovníkům organizací působících v oblasti základního vzdělávání a volného času dětí, kteří mohou na tyto žáky působit. Na realizaci projektu se podílelo statutární město Karviná v roli příjemce a dále pak spolupracující organizace, které tvořily ZŠ v Karviné, Dětmárovicích a Stonavě, odbory a oddělení školství při zřizovatelích ZŠ, pedagogicko-psychologická poradna, regionální knihovna, městský dům kultury, krajské středisko volného času, sociální odbor a OSPOD, dále pak zástupci rodičovské veřejnosti a školských rad. Snahou všech bylo pilotně ověřit podpůrné programy individuální i skupinové péče o žáky, vyměňovat si zkušenosti, vzdělávat se v oblasti inkluze a vytvořit strategii pro oblast vzdělávání.

Projekt byl realizován v období od července 2014 do září 2015, tj. 15 měsíců. Na základních školách v ORP Karviná byla zavedena a pilotně ověřena celá řada opatření, abychom zlepšili prospěch žáků a motivovali je ke vzdělávání. Na základě vzdělávacích potřeb škol bylo organizováno DVPP a podporován tak profesní rozvoj pedagogů. Podařilo se nám zvýšit informovanost o tématech "zbytečných" školních neúspěchů žáků prostřednictvím vytvořeného komunikačního centra www.prolepsiuceni.cz a řadou dalších akcí v rámci publicity. Projekt umožnil prohloubit spolupráci a předávání zkušeností ZŠ s dalšími relevantními organizacemi vytvořením sítí a systémů komunikace. Byl vytvořen návrh lokální strategie rozvoje vzdělávání v území ORP Karviná ve spolupráci všech relevantních skupin, jež se vzdělávání dotýká.

V rámci projektu bylo podpořeno 417 dětí a 255 pracovníků působících ve vzdělávání.

Nalezli jsme společná řešení pro lepší učení našich dětí.

Klíčová aktivita 01 Realizace podpůrných programů pro žáky ohrožené rizikem školního neúspěchu - individuální plány

Východiskem aktivity jsou principy tzv. inkluzivního vzdělávání, tedy uspořádání běžné školy způsobem, který může nabídnout adekvátní vyučování všem dětem bez ohledu na jejich individuální rozdíly, přičemž nezáleží na druhu speciálních potřeb ani na úrovni výkonů žáků. Na potřeby a možnosti svých žáků pak škola odpovídá prostřednictvím různých podpůrných opatření, přičemž každému žákovi vyhovují rozdílné přístupy a metody, proto je preferován individuální přístup.

V rámci aktivity byly realizovány tyto dílčí činnosti:

1. Definice a výběr žáků ohrožených školním neúspěchem nebo předčasných odchodem ze vzdělávání v jednotlivých základních školách v území ORP Karviná (Karviná, Dětmárovice, Stonava). Výběr žáků na jednotlivých školách provedl třídní učitel s výchovným poradcem a vedením školy na základě prospěchových výsledků na konci školního roku 2013/2014. Dle podkladů škol bylo k podpoře vybráno 400 žáků napříč všemi ročníky v zastoupení min. 2 žáků za ročník.
2. Příprava individuálních plánů na podporu jednotlivých vybraných žáků. Vzor individuálního plánu byl nastaven v úvodní strategii projektu, viz příloha č. 2. Aktualizaci individuálního plánu probíhala každý měsíc.
3. Realizace individuálních podpůrných plánů ve školním roce 2014/2015 formou stanovení přiměřeného obsahu učiva, zadávání pravidelných úkolů, ohlášení termínů písemných testů a zkoušek vč. možností opravných pokusů, umožnění používání podpůrných pomůcek k usnadnění plnění zadaných úkolů, vedení průběžných písemných záznamů o přístupech žáka.
4. Zpracování případové studie podpořeného žáka v min. stanoveném rozsahu 1600 znaků bez mezer, přičemž obsahem byl popis problému vybraného žáka jako zdůvodnění, proč byl vybrán pro projekt, připravené opatření, stručné vyhodnocení realizace podpůrného plánu a stanovení prognózy do budoucnosti. Vzor případové studie viz příloha č. 3.
5. Práce s rodiči podporovaných žáků v rámci tripartitních schůzek na základě uzavření smlouvy mezi školou rodičem a žákem. Poskytování pravidelných informací rodičům. Vzor smlouvy viz příloha č. 1 a vzor záznamu s jednání s rodič viz příloha č. 5.
6. Individuální konzultace se školním psychologem (zavedení konzultačních hodin). Vzory dokumentů ke konzultacím viz příloha č. 4.
7. Vznik mentorských pozic v každé škole pro pedagogy, přičemž každý mentor měl svěřeného žáka - žáky, u kterých odpovídá za sestavení plánu a komunikaci s rodiči a učiteli předmětů, kde se má dítě zlepšit. Úkolem mentorů bylo poskytovat osobní přístup k vybraným žákům, vést je v obtížných oblastech vzdělávání, učit je názorně, ukazovat a sdílet osvědčené postupy. Na každého žáka připadalo 15 hod. měsíčně individuální formy podpory. Počet mentorů se

vyšplhal na 181 pracovníků. Celkem cca 60.000 hodin individuální podpory bylo věnováno všem podpořeným žákům.

Klíčové aktivita 02 Realizace podpůrných programů pro žáky ohrožené rizikem školního neúspěchu - doučování a školní kluby

V rámci této aktivity byly realizovány další nástroje podpůrných programů pro cílovou skupinu žáků, a sice založení a pilotní ověření školních klubů na vybraných základních školách a školní i mimoškolní doučování.

1. Školní kluby

Na vybraných 3 základních školách na území ORP byly založeny školní kluby a v průběhu školního roku 2014/2015 byla pilotně ověřena jejich činnost. Posláním školních klubů je motivovat, podporovat a vést děti k všestrannému rozvoji osobnosti. Přínosem fungování školních klubů v projektu byla především pomoc při vypracovávání domácích úkolů, zlepšení školních výsledků prostřednictvím lepšího porozumění látce jednotlivých předmětů, zlepšení chování a sociálních kompetencí žáků, možnost relaxace v bezpečném prostředí, zlepšení postoje žáka ke škole a učitelům, zvýšení školní docházky, zvýšení sebevědomí, zlepšení čtenářské a matematické gramotnosti. Ty školní kluby vzniklé v rámci projektu primárně sloužily žákům prospěchově slabým, kteří se zde mohli za asistence pedagogů, mentorů či fasilitátorů připravovat na výuku. Školní kluby byly vybaveny PC sestavami v počtu 5 ks/klub a výukovými softwary pro různé předměty dle potřeb žáků. Pilotní ověření činnosti školních klubů dokumentuje samostatná zpráva, jež je přílohou závěrečné monitorovací zprávy projektu.

2. Doučování školní i mimoškolní

Doučování především v oblasti čtenářské a matematické gramotnosti, často také pomoc se zvládnutím cizího jazyka a gramatiky, ale i ostatní předměty, ve kterých cílová skupina žáků vykazuje špatný prospěch. Doučování prospěchově slabých žáků probíhalo v rámci prostředí školy, školního klubu, v domácím prostředí nebo na neutrální půdě zvolené žákem, rodiči a fasilitátorem. Doučování probíhalo, jak formou individuální, tak skupinovou (např. v rámci školních klubů). Každý žák určený k podpoře v rámci projektu získal nárok na doučování v předmětech, ve kterých je prospěchově slabý. Fasilitátoři odvedli v souhrnu 1.000 doučovacích hodin (v různých předmětech dle potřeb žáků).

Doučovací aktivity byly v projektu realizovány fasilitátory, kteří především pomáhali:

- při práci s textem, zvláště porozumění textu

- porozumění zadaného úkolu, podání jasně, srozumitelně v jednoduchých větách tak, aby ho byl žák schopen zvládnout
- ve vyčlenění základního učiva pro každého žáka
- ve zvolněném tempu, které je přizpůsobené žakovým schopnostem
- v nácviku činností tak, aby se zautomatizovaly a pomohly tak žákovi kompenzovat jeho poruchu či nedostatečnost
- ve využívání různých specifických metod a forem práce, vhodných pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami
- ve využívání většího množství mnemotechnických pomůcek
- v kontrole založené na zpětné vazbě

Podpora těchto žáků probíhala v průběhu školního roku 2014/2015, důležitá byla také spolupráce s mentory a s rodiči slabých žáků. Pro monitoring sloužil formulář Záznam o doučování, viz příloha č. 6.

Přínosy těchto aktivit pro žáka:

- efektivnější pochopení probíraných témat díky názornosti, vizualizaci, systematickému vedení hodin a opakování
- rychlejší náprava při nepochopení učiva a vyvarování se špatným výsledkům díky neporozumění učivu
- zvýšení zájmu o předmět díky vhodné motivaci, zvoleným prostředkům a stanovení jasného jednoduchého cíle
- možnost zlepšení prospěchu

Výstupy podpůrných programů, dosažené výsledky

Škola	Počet podpořených žáků	Počet mentorů	Počet fasilitátorů	Počet žáků, kteří ukončili podporu v průběhu	Spolupracující rodiče (%)	Žáci, kteří se zlepšili v prospěchu (%)
ZŠ U Lesa	22	6	2	2	100	100
ZŠ Školská	25	10	2	2	100	78
ZŠ Dr. Olszaka	20	13	0	0	100	95
ZŠ Majakovského	22	10	2	2	90	100
ZŠ Družby	31	14	1	2	90	72
ZŠ Dětmarovice	25	11	2	0	100	100
ZŠ Mendelova	33	15	2	1	100	88
ZŠ Stonava	20	9	1	2	100	40
ZŠ Prameny	47	17	2	2	88	24
ZŠ Slovenská	18	7	0	0	89	89
ZŠ U Studny	27	13	2	1	100	92
ZŠ Cihelní	33	14	2	2	94	100
ZŠ Dělnická	62	26	2	1	91	92
ZŠ Borovského	32	16	2	0	100	94
CELKEM	417	181	22	17	-	-
PRŮMĚR	-	-	-	-	95,86 %	83,14 %

Komentář:

Celkem bylo vytvořeno 181 mentorských pozic a 22 fasilitátorských, tedy 203 nositelů podpůrných programů. Podpora se dotkla 417 žáků, v jednom okamžiku vždy podporováno 400 žáků. K výměnám žáků docházelo nejčastěji z důvodu stěhování či změny školy. Téměř 96 % rodičů vykazovalo aktivní spolupráci a u více než 83 % žáků došlo ke zlepšení školního prospěchu.

ZÁVĚR¹

Prospěchová neúspěšnost se na mnoha školách netýká jen žáků se SVP (tedy s nějakou „diagnózou“), ale i těch žáků, kteří například pocházejí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. I pro tento typ žáků jsou určeny podpůrné programy vypracované a odzkoušené na základních školách v ORP Karviné.

Vzájemně souvisejícími základními cíli podpůrných programů je zkvalitnit podporu žáků se sociokulturním znevýhodněním; zajišťovat péči o žáky cílové skupiny dle stanovených pravidel; vytvářet záchytnou síť pro žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávacího systému; zvýšit motivaci žáků ke školní práci; omezit počet neprospívajících žáků; minimalizovat počet žáků opakujících ročník a zvýšit počet žáků, kteří úspěšně ukončí základní vzdělání a pokračují v dalším vzdělávání.

Pro efektivní fungování podpůrných programů u cílové skupiny je velmi důležité žáky, do něj zařazené, výrazně motivovat ke splnění zadaných úkolů, opakovaně oslovovat, přizvat partnery (rodiče, třídní učitele, členy školního poradenského pracoviště, vedení školy).

Efektivitu podpůrného programu také zvyšují následující faktory:

- + důslednost – podpůrný program vyžaduje důsledný přístup učitelů k žákovi, bez výjimek, v rámci stanovených pravidel;
- + jednotný přístup vyučujících – dodržování stanovených pravidel v oblasti hodnocení plnění podpůrného programu, spolupráce s rodiči, spolupráce s třídními učiteli, speciálním pedagogem a vedením školy;
- + dostatečná časová dotace – individuální práce se žákem, důsledná kontrola, opakované pokusy o navázání funkční spolupráce s rodiči.

Při dodržování všech výše zmíněných postupů a podmínek, při zažití určitého náročnějšího způsobu práce pedagogickým sborem a při zainteresování rodičů (v dostatečné míře), představený program velmi výrazně pomáhá při omezení počtu neprospívajících žáků. Výsledky podpůrných programů jednoznačně deklarují jejich přínos a pozitivní vliv na školní prospěchy podpořených žáků.

¹ Podpůrný program pro prospěchově neúspěšné žáky, Mgr. Jana Svobodová (ZŠ Žďár n. Sáz., Komenského 6), PhDr. Josef Lukas (CPIV Brno)

Příloha č. 1

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SMLOUVA O REALIZACI PODPŮRNÉHO PROGRAMU

(projekt **SPOLEČNÁ ŘEŠENÍ PRO LEPŠÍ UČENÍ**, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006)

uzavřená mezi: (název základní školy)

zastoupenou mentorem: (jméno mentora)

a

žákem: (jméno žáka)

a

zákonným zástupcem : (jméno zákonného zástupce)

Povinnosti smluvních stran

Povinnosti mentora:

- seznámit žáka a jeho zákonné zástupce s pravidly a možnostmi podpůrného programu v projektu **Společná řešení pro lepší učení**
- poskytovat žákovi individuální pomoc (doučování, kontrola přípravy na vyučování) v rámci stanovených konzultačních hodin nebo v jiném čase
- průběžně (nejméně jednou za měsíc) informovat zákonného zástupce o plnění podpůrného programu

Povinnosti žáka:

- plnit zadané úkoly ve stanoveném termínu
- dodržovat stanovené konzultační hodiny
- nosit do výuky pomůcky, učebnice, sešity
- spolupracovat s mentorem

Povinnosti zákonného zástupce:

- důsledně kontrolovat, zda žák plní zadané úkoly podpůrného programu
- důsledně kontrolovat přípravu na vyučování
- podporovat žáka při domácí přípravě
- pravidelně spolupracovat s učitelem dle domluvených pravidel

Podpisy smluvních stran:**V** **dne:**

mentor	žák	zákonný zástupce

Schválil ředitel školy: (jméno, podpis)

Příloha č. 2

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INDIVIDUÁLNÍ PODPŮRNÝ PLÁN

(projekt **SPOLEČNÁ ŘEŠENÍ PRO LEPŠÍ UČENÍ**, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006)

Základní škola:	
Jméno žáka:	
Třída:	
Mentor:	
Konzultační hodiny:	
Konzultační hodiny pro rodiče:	

Metody a formy práce	<ul style="list-style-type: none">• stanovení přiměřeného obsahu učiva (dohoda s ostatními vyučujícími)• zadávání pravidelných drobných úkolů, plnění pod vedením mentora• kontrola připravenosti na výuku• užívání podpůrných aktivit (stanovení termínů zkoušení a písemných prací)• individuální práce se žákem (doučování)• písemná měsíční aktualizace podpůrného plánu• poskytování pravidelných informací o průběhu zákonným zástupcům• konzultace s psychologem
Kompenzační pomůcky	

září 2014	úkoly	
	vyhodnocení	
říjen 2014	úkoly	
	vyhodnocení	
listopad 2014	úkoly	
	vyhodnocení	
prosinec 2014	úkoly	
	vyhodnocení	
leden 2015	úkoly	
	vyhodnocení	
únor 2015	úkoly	
	vyhodnocení	
březen 2015	úkoly	
	vyhodnocení	
duben 2015	úkoly	
	vyhodnocení	
květen 2015	úkoly	
	vyhodnocení	
červen 2015	úkoly	
	vyhodnocení	

Poznámky a doplnění:

Datum	Zápis

Podpis mentora:

Příloha č. 3

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍPADOVÁ STUDIE ŽÁKA

(projekt **SPOLEČNÁ ŘEŠENÍ PRO LEPŠÍ UČENÍ**, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006)

Základní údaje:

Základní škola:	
Jméno žáka:	
Třída:	
Třídní učitel:	
Datum narození:	
Mentor:	
Jméno zákonného zástupce, kontakt (tel., e-mail):	
Je žák v péči PPP - ano/ne (diagnóza)	
Je rodina v péči OSPOD – ano/ne	
Volnočasové aktivity (jaké, kdo je organizuje)	

Hodnocení prospěchu a chování k 27. 6. 2014 (u žáků 1. ročníku vynechte):

Chování (hodnocení, výchovná opatření):

Prospěch:

Předmět	ČJ	M	AJ					
Hodnocení								

Předmět								
Hodnocení								

Zařazení žáka do projektu **SPOLEČNÁ ŘEŠENÍ PRO LEPŠÍ UČENÍ** (zdůvodnění):

(popis schopností a problémů vybraného žáka, proč byl pro projekt vybrán, specifika chování a sociální vztahy, připravovaná opatření stručně)

Hodnocení prospěchu a chování k 30. 1. 2015 (pololetní)

Chování (hodnocení, výchovná opatření):

Prospěch:

Předmět	ČJ	M	AJ					
Hodnocení								

Předmět								
Hodnocení								

Hodnocení prospěchu a chování k 25. 6. 2015 (konec školního roku)

Chování (hodnocení, výchovná opatření):

Prospěch:

Předmět	ČJ	M	AJ					
Hodnocení								

Předmět								
Hodnocení								

Vyhodnocení realizace podpůrného individuálního plánu a prognóza do budoucnosti:

(stručné vyhodnocení plánu, spolupráce s rodiči, v čem došlo ke zlepšení, co se osvědčilo, co se případně nepodařilo....)

V

dne

Podpis mentora:

Příloha č. 1 Individuální podpůrný plán (měsíční)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Generální souhlas - vzor

Vážený rodiče,

V tomto školním roce jsme získali možnost se zapojit spolu se 14 karvinskými školami do projektu „Společná řešení pro lepší učení“, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006. Projekt umožní intenzivně podpořit vybrané žáky naší školy ohrožené školním neúspěchem.

Jednou z možných podpor Vašeho dítěte je podpora školního psychologa, k níž je zapotřebí, abyste písemně vyjádřili Váš souhlas podepsáním formuláře Generální souhlas rodičů. Tento generální souhlas se dokládá jedenkrát ročně.

Jde o doplňkovou podporu odborníka v rámci dalších projektových aktivit, nejedná se o individuální péči (terapii).

V případě Vašeho zájmu o individuální péči pro Vaše dítě prosím podepište formulář Individuální souhlas rodičů.

GENERÁLNÍ SOUHLAS RODIČŮ

Svým podpisem stvrzuji, že souhlasím, aby školní psycholog:

- pravidelně navštěvoval a hovořil s mým dítětem
- vedl odborné konzultace s jeho mentorem, fasilitátorem, případně rodiči za účelem rozboru školní situace dítěte a hledání motivace ke zlepšení a nápravám.

Poskytnutý souhlas je možné kdykoli písemně odvolat nebo jej naopak dodatečně podepsat.

Generální souhlas rodičů pro rok 2014/2015

Jméno žáka: Třída:.....

Byli jsme informováni o činnosti školního psychologa a souhlasíme / nesouhlasíme (nehodící se škrtněte) s působením tohoto odborníka ve škole, kterou naše dítě navštěvuje.

V.....dne.....

.....
podpis rodičů

Individuální souhlas

Poskytuji souhlas s průběžnou konzultační činností, psychologickým vyšetřením a případnou následnou terapeutickou podporou mého dítěte

jméno dítěte.....

datum narození.....

prováděné školní psycholožkou Mgr. Alžbětou Al Seify ve školním roce 2014/2015

Dne:

.....
podpis zákonného zástupce

Práce s psychologem - záznam

(projekt **SPOLEČNÁ ŘEŠENÍ PRO LEPŠÍ UČENÍ**, reg. č. CZ.1.07/1.1.00/46.0006)

Základní škola:	
Jméno žáka:	
Třída:	
Mentor:	

Zápis ze schůzky:

V Karviné dne:

Mgr. Alžběta Al Seify
školní psycholog

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Záznamy o doučování

V předmětu

Školní rok

2014/2015

Jméno a příjmení fasilitátora:

